

POSTANOWIENIE

22 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 22 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.

przeciwko Z.D.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Z.D.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 16 stycznia 2023 r., I ACa 1675/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 16 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił oddalający powództwo wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z 28 września 2021 r. i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 70.207,87 zł, umorzył postępowanie w zakresie kwoty 7.050,00 zł, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz postanowił nie obciążać pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu (punkt I), oddalił apelację powoda w pozostałej części (punkt II) oraz odstąpił od obciążania pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Jego zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, wyrażające się w pytaniu, czy sąd drugiej instancji dysponuje uprawnieniami w przedmiocie dopuszczenia dowodów z dokumentów przedłożonych przez powoda w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, którymi strona powodowa dysponowała jeszcze przed złożeniem pozwu, a konieczność ich powołania nie powstała wskutek wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji, przy jednoczesnym wskazaniu przez stronę pozwaną na ich brak w pierwszym piśmie procesowym złożonym po wdaniu się w spór co do istoty sprawy, ewentualnie istnieje potrzeba wykładni art. 381 k.p.c, budzącego poważne wątpliwości, polegające na niemożności jednoznacznego wskazania, czy sąd drugiej instancji winien dopuszczać i przeprowadzać dowody, których strona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie przedstawiła w procesie pierwszoinstancyjnym z uwagi na zaniedbanie i mimo zarzutów strony przeciwnej i w których posiadaniu znajdowała się przed wytoczeniem powództwa, ewentualnie skarga jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłącznie podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi

kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK

111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Skarga kasacyjna jest natomiast oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może więc poprzestawać na prostym odwołaniu do naruszeń prawa wskazanych w podstawach kasacyjnych. Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw,

niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

Skarżący nie spełnił wskazanych wymagań. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy bowiem samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Skarżący nie wykazał również, że zachodzi potrzeba wykładni art. 381 k.p.c. ani że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Ta ostatnia z przyczyn powołanych przez skarżącego nie została zresztą w ogóle uzasadniona. Twierdzenie, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, z drugiej zaś, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona jest przy tym wewnętrznie sprzeczne, jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego wyjaśnienia zależy prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy, to ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez sąd drugiej instancji nie może mieć tym samym charakteru oczywistego i podstawowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2016 r., sygn. akt I CSK 477/15, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2018 r., sygn. akt I CSK 707/17, niepubl.).

Przepis art. 381 k.p.c. był przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego, który wyjaśnił, że realizuje on zasadę koncentracji materiału procesowego, służącą sprawności postępowania sądowego i przeciwdziałającą jego przewlekłości. Jednocześnie ogranicza prawo do wysłuchania, stanowiące składnik prawa do sądu w związku z czym jego naruszenie przez nieprawidłowe pominięcie faktu lub dowodu zgłaszanego po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym, będące w istocie bezzasadnym odjęciem stronie prawa do wysłuchania, jest uchybieniem procesowym mogącym stanowić skuteczny zarzut w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Sytuacja przedstawia się jednak odmiennie, jeżeli sąd dopuścił i przeprowadził dowód, który powinien podlegać pominięciu, jako spóźniony. Wówczas sankcjonowanie tego uchybienia odrywa się od celu, któremu służą normy procesowe realizujące zasadę koncentracji materiału procesowego w postaci przeciwdziałania przedłużaniu

postępowania, skoro ewentualna zwłoka miała już miejsce i nie jest możliwe jej cofnięcie lub naprawienie a przy tym kontrola prawidłowości dopuszczenia dowodu przyczynia się do dodatkowego przedłużenia postępowania. Koliduje również z postulatem dążenia do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie całokształtu dostępnego stronom i sądowi materiału procesowego, czemu sprzyja dopuszczenie nawet spóźnionego dowodu. Dążenie do korekty tego rodzaju uchybienia skutkuje zatem ograniczeniem dostępnego sądom meriti materiału procesowego ze szkodą dla dążenia do wydania prawidłowego wyroku, nie służąc zarazem ochronie innych istotnych wartości. W konsekwencji w skardze kasacyjnej nie można skutecznie zarzucić naruszenia art. 381 k.p.c., jeżeli naruszenie to polegało na nieprawidłowym dopuszczeniu przez sąd spóźnionych twierdzeń lub dowodów (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2020 r., I CSK 684/18, OSNC 2021, nr 5, poz. 37; wyrok Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2019 r., II CSK 353/18, OSNC 2020, nr 6, poz. 51). Skarżący na takim właśnie uchybieniu, tj. dopuszczeniu i przeprowadzeniu przez Sąd Apelacyjny spóźnionych dowodów z dokumentów służących wykazaniu legitymacji procesowej powoda, skonstruował zarzuty kasacyjne, co przemawia za stwierdzeniem, że powołane przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostały wykazane.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. dzielając w tym względzie argumentację Sądu Apelacyjnego.

(K.L.)

R.G.